

Sociaal Strafwetboek

NEWSLETTER, 9 JULI 2010

INHOUD:

Fase van de opsporing **2**

Fase van de vervolging **3**

Fase van de bestraffing **5**

Nog net voor de ontbinding van het parlement werd het wetsontwerp tot invoering van het Sociaal Strafwetboek door de Senaat goedgekeurd. De nieuwe wet werd inmiddels op 1 juli 2010 gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad. De wet treedt in werking op een door de Koning te bepalen datum en uiterlijk één jaar na de bekendmaking ervan in het Belgisch Staatsblad, dus uiterlijk 1 juli 2011.

Dit nieuw Sociaal Strafwetboek heeft in eerste instantie de ambitie om het geheel van sociaal strafrechtelijke bepalingen, die tot voor kort verspreid waren over een veelvoud van sociale wetten en bovendien weinig coherent waren, te bundelen in een samenhangend, leesbaar en transparant geheel.

Het nieuw Sociaal Strafwetboek is echter meer dan een loutere codificatie en omvat ook een aantal inhoudelijke wijzigingen en dit in de verschillende fasen van het strafgebeuren (d.w.z. van het vooronderzoek tot de uiteindelijke vervolging).

Eén van de belangrijkste ingrepen betreft zonder twijfel de invoering van een uniform straffenschema, dat alle sociaalrechtelijke inbreuken voortaan onderverdeelt in 4 categorieën en voorziet in overeenstemmende sanctieniveaus, naar gelang de ernst van de misdrijven. Lichtere overtredingen worden uit het strafrecht gehaald en de gevangenisstraf is enkel nog mogelijk voor de zwaarste inbreuken. De administratieve geldboete krijgt een nog prominentere plaats en zal voortaan voor

alle inbreuken een repressief alternatief vormen.

Daar de erg lijvige wet zich niet in detail laat toelichten in het korte bestek van deze newsletter, beperken wij er ons toe om een bondig overzicht te schetsen van de krachtlijnen van het nieuw Sociaal Strafwetboek, en vestigen wij uw aandacht op een aantal belangrijke inhoudelijke wijzigingen. Wij doen dit aan de hand van de drie grote fasen:

1. de fase van de opsporing van sociaalrechtelijke inbreuken door de inspectiediensten
2. de fase van de vervolging (eens er inbreuken werden vastgelegd)
3. de fase van de bestraffing

Veel leesplezier !

Meer info:

www.claeysengels.be
info@claeysengels.be

Fase van de opsporing

1. Bevoegdheden inspectie

Veel fundamentele wijzigingen voert het nieuwe Sociaal Strafwetboek niet in op het gebied van de bevoegdheden van de inspectiediensten. Deze werden immers in 2006 al sterk uitgebreid. Zo kunnen de sociaal inspecteurs zich nog steeds toegang verschaffen tot de arbeidsplaatsen en bewoonde ruimten, verhoren afnemen, zich informatiedragers doen voorleggen - sommige zelfs opsporen - goederen in beslag nemen en verzegelen, enz.

Wel nieuw is dat nu uitdrukkelijk voorzien wordt dat de inspectie haar bevoegdheden enkel kan aanwenden met het oog op het toezicht op de naleving van het Sociaal Strafwetboek en haar uitvoeringsbesluiten (=finaliteitsbeginsel) en dat zij er voor moet zorgen dat de middelen die zij aanwendt passend en noodzakelijk zijn voor het toezicht waarmee zij belast zijn (=proportionaliteitsbeginsel). Op deze manier wordt gewaarborgd dat het optreden van de sociale inspecteurs in overeenstemming is met de Europese rechtspraak op dit vlak.

Het is daarnaast niet langer de politierechter die een machtiging tot visitatie zal uitvaardigen wanneer de sociaal inspecteurs bewoonde ruimten willen betreden. Het Sociaal Strafwetboek voorziet dat het de onderzoeksrechter is die op gemotiveerd verzoek van de inspecteur een dergelijke machtiging zal toekennen. Dit is nuttiger omdat de onderzoeksrechter steeds bereikbaar is (er is immers steeds een onderzoeksrechter met wachtdienst) en deze magistraat ook beter onderlegd is in de materie van de persoonlijke levenssfeer (gelet op zijn ervaring met de klassieke huiszoeking).

Een laatste vermeldenswaardige wijziging gebeurde in het kader van de opsporing en het onderzoek van bepaalde informatiedragers. Het nieuwe Sociaal Strafwetboek groepeerde en structureerde hier beter de relevante bepalingen. Wat de zogenaamde wettelijk verplicht bij te houden informatiedragers - dit is een van de categorieën van informatiedragers die inspecteurs zelf mogen opsporen wanneer ze niet spontaan worden voorgelegd - zal er bovendien een einde komen aan de interpretatiemoeilijkheden rond dit begrip. Het nieuwe Sociaal Strafwetboek voorziet immers in de publicatie van een Koninklijk Besluit dat op limitatieve wijze zal vastleggen welke informatiedragers onder deze categorie vallen.

2. Processen-verbaal

Het Sociaal Strafwetboek zorgt ook hier voor een harmonisatie van de regelgeving en een codificatie van de praktijk. Het Wetboek maakt een duidelijk onderscheid tussen het proces-verbaal van verhoor en het proces-verbaal tot vaststelling van een inbreuk.

Om de rechten van de verdediging te waarborgen worden tevens de principes van de wet-Franchimont bij een verhoor, van toepassing op de administratieve fase van de opsporing. De zogenaamde wet Franchimont die bepaalde waarborgen voor de ondervraagde voorziet, gold tot nu toe enkel bij een strafonderzoek. Wanneer u bijvoorbeeld verhoord wordt door de RSZ-inspectie over de forfaitaire onkostenvergoedingen binnen uw onderneming, zal ook dit verhoor in de toekomst - in een puur administratieve fase - aan welbepaalde voorwaarden moeten voldoen.

Zo is de sociaal inspecteur verplicht een aantal mededelingen te doen aan de ondervraagde persoon aan het begin van het verhoor, heeft de ondervraagde persoon recht op een kopie van het proces-verbaal van verhoor en moet dit proces-verbaal bepaalde vermeldingen bevatten. Tenslotte kan de ondervraagde persoon ook vragen dat de inspecteur bepaalde onderzoeksmaatregelen neemt. In de praktijk volgden de inspecteurs deze Franchimontregels reeds lang.

Wat de processen-verbaal tot vaststelling van een inbreuk betreft, schrijft het Sociaal

Strafwetboek eveneens voor welke vermeldingen deze verplicht moeten bevatten en aan wie ze moeten worden meegedeeld.

Het Sociaal Strafwetboek breidt de wettelijk verplichte vermeldingen bij processen-verbaal gevoelig uit, daar waar deze vroeger slechts zeer kort beschreven stonden. Het Wetboek heeft eveneens als verdienste dat de regels die in de praktijk bestonden, duidelijk worden vastgelegd.

Fase van de vervolging

1. Mogelijkheden voor het Openbaar Ministerie licht beperkt

Waar tot vandaag alle sociale inbreuken vervolgd kunnen worden door het Openbaar Ministerie voor de correctionele rechtbank, zal dit met het Sociaal Strafwetboek nog enkel het geval zijn voor de inbreuken van niveau 2, 3 of 4 (de zwaardere inbreuken) en niet meer voor de inbreuken van niveau 1 (de lichtste inbreuken). Het opzet van de wetgever om een aantal zaken uit het strafrecht te houden (de zgn. depenalisering) komt dan ook ten volle tot uiting voor de inbreuken van dit niveau 1. Voor deze inbreuken kan enkel nog een administratieve geldboete worden opgelegd.

Het Sociaal Strafwetboek vermeldt expliciet de bevoegdheden die het Openbaar Ministerie (de Arbeidsauditeur) bij inbreuken van niveau 2, 3 of 4 heeft. Deze mogelijkheden zijn niet nieuw maar staan thans verspreid in het Wetboek van Strafvordering en het Gerechtelijk Wetboek.

Voor inbreuken van niveau 2, 3 of 4 heeft het Openbaar Ministerie de volgende opties:

- strafvervolging voor de correctionele rechtbank (dit is het opstarten van de strafprocedure);
- minnelijke schikking (het verval van de strafdordering door betaling van een geldboete, de zaak eindigt door betaling van een geldboete zonder dat er een strafprocedure volgt);
- bemiddeling in strafzaken (dit veronderstelt een inbreuk waarbij iemand schade heeft geleden en waarbij dader en benadeelde tot een akkoord komt over de schadevergoeding). Er volgt dan geen sanctie;
- rechtstreekse vordering voor de arbeidsrechtbank (een zelden gebruikte mogelijkheid van de Arbeidsauditeur om de inbreuken te laten vaststellen door de Arbeidsrechtbank – die geen sancties kan opleggen - en waar geschade werknemers bijv. een te kort aan loon kunnen claimen);
- seponeren van de zaak.

2. Bevestiging dominerende rol voor de administratieve geldboete

Ook nu al worden inbreuken op de sociale wetgeving in de meerderheid van de gevallen beteugeld met een administratieve geldboete. Het Sociaal Strafwetboek geeft de administratieve geldboeten een nog belangrijkere rol.

Alle sociaalrechterlijke inbreuken zoals ze vermeld staan in het Sociaal Strafwetboek kunnen voortaan via de procedure van een administratieve geldboete worden bestraft. Dit betekent concreet een aanzienlijke uitbreiding van deze mogelijkheid. Op vandaag bestaat deze mogelijkheid voor een limitatief (niettemin groot) aantal inbreuken.

De bevoegde Administratie heeft in het Sociaal Strafwetboek voor inbreuken van niveau 1 de volgende opties:

- administratieve geldboete;
- eenvoudige schuldigverklaring;
- klassering zonder gevolg.

Deze mogelijkheden bestaan ook voor de Administratie indien het Openbaar Ministerie afziet van haar bevoegdheden voor inbreuken van niveau 2, 3 en 4. Dit systeem bestaat ook al vandaag. In geval van sepot door het Openbaar Ministerie, kan de Administratie een administratieve geldboete opleggen. De termijn waarbinnen het Openbaar Ministerie moet beslissen welk gevolg zij geeft aan een inbreuk (cf. zie de 5 hierboven vermelde opties), verschilt vandaag naar gelang de soort van inbreuk (2 maanden of 6 maanden). Het Sociaal Strafwetboek harmoniseert deze termijn en voorziet nu voor alle inbreuken een termijn van 6 maanden. Na het verstrijken van deze termijn kan de Administratie de zaak verder afhandelen.

Wanneer het Openbaar Ministerie eerder laat weten dat zij de inbreuken niet zelf behandelt, kan de Administratie natuurlijk de procedure opstarten.

Net zoals vandaag, zal onder het Sociaal Strafwetboek de Administratie niet onmiddellijk een administratieve geldboete opleggen. Zij zal de overtreder eerst informeren over haar voornemen om dit te doen en vragen naar verweermiddelen. De procedure wordt nu in detail opgenomen in het Sociaal Strafwetboek

De overtreder die zich niet wenst neer te leggen bij het voornemen van de Administratie, kan zijn verweermiddelen indienen binnen een termijn van dertig dagen te rekenen van de dag van de effectieve kennisname. Dit verweer hoeft niet noodzakelijk per aangetekend schrijven, doch kan ook bij gewone brief (eventueel via e-mail). Het kan ook nog steeds mondeling. Daarnaast is ook nog steeds de mogelijkheid voorzien om beroep in te stellen bij de arbeidsrechtbank tegen de beslissing van de Administratie tot oplegging van een administratieve geldboete. De nieuwe regelgeving voorziet een beroepstermijn van 3 maanden -waar dit nu nog 2 maanden is - vanaf de kennisgeving van de beslissing.

De fase van de bestraffing

De belangrijkste wijziging die het Sociaal Strafwetboek met zich meebrengt, heeft betrekking op de fase van de bestraffing.

1. De huidige situatie: nood aan transparantie, legaliteit, uniformisering,...

Het sociaal strafrecht wordt al jaren sterk bekritiseerd omwille van zijn veelheid aan normen en strafbepalingen en zijn absolute gebrek aan coherentie en transparantie.

In een 80-tal sociaalrechtelijke wetten en besluiten zijn strafbepalingen opgenomen. Het gaat doorgaans om algemene strafbaarstellingen waarbij *'alle overtredingen op de bepalingen van deze wet of de uitvoeringsbesluiten ervan worden bestraft met een straf van ...'*. Het gevolg hiervan is ondermeer dat de omschrijving van de strafbare gedraging weinig concreet is en dat bij de bestraffing vaak geen onderscheid wordt gemaakt naargelang ernst van inbreuk.

Ondermeer in de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof en de Raad van State werd al herhaaldelijk geoordeeld dat dergelijke algemene strafbaarstellingen onverenigbaar zijn met het strafrechtelijke legaliteitsbeginsel.

Ook op het vlak van de straffen is uniformiteit ver te zoeken. Zonder dat dit duidelijk te koppelen is aan de ernst van de misdrijven, wordt men in het sociaal

strafrecht geconfronteerd met een incoherent arsenaal aan straffen: er bestaan 16 soorten gevangenisstraffen, 40 soorten strafrechtelijke geldboetes en 15 soorten administratieve geldboetes.

2. Het Sociaal Strafwetboek: grondige herziening van de huidige situatie inzake bestraffing van sociaalrechtelijke misdrijven.

Het hele bestraffingsstelsel inzake sociaal strafrecht, dat vroeger verspreid was over vele wetten en besluiten, wordt nu in het Sociaal Strafwetboek ondergebracht. Het boek II van het Sociaal Strafwetboek bevat een exhaustieve opsomming van alle inbreuken van het sociaal strafrecht. De inbreuken worden thematisch geordend in tien hoofdstukken.

Het materieel element van het misdrijf, nl. de omschrijving van de strafbare gedraging, is nu in principe terug te vinden in het Sociaal Strafwetboek. Een uitzondering vormt de welzijnsreglementering, waar nog verwezen wordt naar de onderliggende reglementering.

Deze 'inventaris' van sociaalrechtelijke misdrijven uit Boek II wordt gekoppeld aan een nieuw bestraffingschema. De inbreuken worden naargelang hun ernst in vier sanctieniveaus gegroepeerd. Een vrij eenvoudig bestraffingschema toont het principe.

bestraffingschema

	Gevangenisstraf	Strafrechtelijke geldboete	Administratieve geldboete
niveau 1	/	/	10 tot 100 EUR (55 tot 550 EUR incl. opd.)
niveau 2	/	50 tot 500 EUR (275 tot 2.750 EUR incl. opd.)	25 tot 250 EUR (137,50 tot 1.375 EUR incl. opd.)
niveau 3	/	100 tot 1.000 EUR (550 tot 5.550 EUR incl. opd.)	50 tot 500 EUR (275 tot 2.750 EUR incl. opd.)
niveau 4	6 maand tot 3 jaar	600 tot 6.000 EUR (3.300 tot 33.000 EUR incl. opd.)	300 tot 3.000 EUR (1.650 tot 16.500 EUR incl. opd.)

Voor iedere inbreuk wordt in boek II van het Sociaal Strafwetboek uitdrukkelijk bepaald met welke sanctie ze wordt bestraft (niveau 1, 2, 3, 4):

- Niveau 1 (de lichtste inbreuken): voornamelijk het niet-nakomen van louter administratieve verplichtingen. Voor deze inbreuken is een correctionele vervolging niet meer mogelijk. Enkel een administratieve geldboete is mogelijk;
 - Niveau 2: o.m. de inbreuken op de bepalingen inzake werk-en rusttijden, de bepalingen betreffende het verlof, de nachtarbeid en de niet-vervanging van een bruggepensioneerde;
 - Niveau 3: o.m. de onwettige ter beschikking stelling van werknemers, het niet opstellen van een individuele rekening, het niet onderschrijven van een arbeidsongevallenpolis, het opzettelijk niet opmaken van een sociale balans;
 - Niveau 4 (de hele zware inbreuken): o.m. schendingen van de dimona-reglementering, de reglementering inzake deeltijdse arbeid en de tewerkstelling van illegaal in België verblijvende werknemers. Enkel voor deze inbreuken is een gevangenisstraf nog mogelijk.
- voor zover de strafbaarstellingen in boek II dit voorzien, moet de (strafrechtelijke of administratieve) geldboete vermenigvuldigd worden met het aantal betrokken werknemers, zonder dat de vermenigvuldigde geldboete meer kan bedragen dan het honderdvoud van de maximumgeldboete;
 - voor zover de strafbaarstellingen in boek II dit voorzien, beschikt de rechter voor inbreuken van het niveau 3 en 4 over de mogelijkheid om bovenop de geldboete en/of gevangenisstraf de bijzondere strafsancties van het exploitatieverbod, het beroepsverbod en de bedrijfssluiting uit te spreken;
 - er geldt een uniform stelsel inzake herhaling en verzachtende omstandigheden. Worden verzachtende omstandigheden aangenomen, dan kunnen zowel de strafrechtelijke als de administratieve geldboete worden verminderd tot een bedrag onder het wettelijke minimum, zonder echter minder dan 40% van het minimumbedrag te kunnen bedragen.

Het nieuwe bestraffingschema uit het Sociaal Strafwetboek wordt gekenmerkt door een uniformisering van de regels:

- de mogelijkheid om inbreuken te bestraffen met een administratieve geldboete wordt nu veralgemeend voor alle sociaalrechtelijke inbreuken;
- er geldt een uniform stelsel van opdecimen: voortaan dienen alle (strafrechtelijke of administratieve) geldboetes met de factor 5,5 te worden vermenigvuldigd;

CLAEYS & ENGELS

Brussel

Vorstlaan 280
1160 Brussel
Tel.: 02 761 46 00
Fax: 02 761 47 00

Luik

boulevard Frère Orban 25
4000 Luik
Tel.: 04 229 80 11
Fax: 04 229 80 22

Antwerpen

Commodity House
Generaal Lemanstraat 74
2600 Antwerpen
Tel.: 03 285 97 80
Fax: 03 285 97 90

Gent

Ferdinand Lousbergkaai 103 bus 4-5
9000 Gent
Tel.: 09 261 50 00
Fax: 09 261 55 00

Kortrijk

Ring Bedrijvenpark
Brugsesteenweg 255
8500 Kortrijk
Tel.: 056 26 08 60
Fax: 056 26 08 70

Hasselt

Luikersteenweg 227
3500 Hasselt
Tel.: 011 24 79 10
Fax: 011 24 79 11

Onze newsletters zijn bestemd om u regelmatig algemene informatie mee te delen met betrekking tot onderwerpen uit de actualiteit en bepaalde ontwikkelingen van wetgeving of rechtspraak. Vanzelfsprekend waken wij over de betrouwbaarheid van deze informatie. Onze newsletters bevatten echter geen enkele juridische analyse en kunnen ons in geen geval verantwoordelijk stellen. Aarzelt u niet om contact op te nemen met onze advocaten voor elke bijkomende vraag.